

YAZILI MÜLAHİZƏ

(ilkin və birləşdirilmiş iddia tələbləri barədə)

Hörmətli məhkəmə!

Hazırkı yazılı mülahizə Nəsimi Rayon Məhkəməsinin icraatında olmuş və hazırlıq mərhələsində Sizin baxdığınız mülki işlə bir icraatda birləşdirilmiş “məcburi paya dair vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamənin etibarsız hesab edilməsi” tələbinə, habelə həmin tələblə bilavasitə bağlı olan ilkin iddiaya dair təqdim edilir.

1. İş üçün əhəmiyyətli hallar

İş materiallarında olan Nəsimi Rayon Məhkəməsinin 18 may 2023-cü il tarixli, qanuni qüvvəyə minmiş qətnaməsi ilə Fikrət Vəliyevin həmin miras üzrə məcburi pay tələbi araşdırılmış və rədd edilmişdir. Beləliklə, Fikrət Vəliyevin məcburi pay tələbinə əsas verdiyi hallar və tərəflər arasındakı müvafiq hüquq münasibəti məhkəmə qaydasında artıq qiymətləndirilmişdir.

Birləşdirilmiş iddia üzrə xüsusi notariusun iş materiallarında olan iclas protokolunda yer almış izahatından görünür ki, o, əvvəlki işdə üçüncü şəxs kimi iştirak etməsinə baxmayaraq, iş yükünün çoxluğu səbəbindən həmin məhkəmə aktını diqqətdən qaçırmış və nəticədə Fikrət Vəliyevə məcburi paya dair vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamə vermişdir. İş yükünün çoxluğu qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktının nəzərə alınmamasına hüquqi əsas yaratmır; əksinə, bu izahat şəhadətnamə verilərkən əvvəlki qətnamənin lazımı qaydada nəzərə alınmadığını təsdiqləyən sübut kimi qiymətləndirilməlidir.

2. Qanuni qüvvəyə minmiş qətnamənin məcburiliyi və preyardisiallığı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 129-cu maddəsinə və Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 15.2-ci maddəsinə əsasən qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktları məcburidir və Azərbaycan Respublikasının bütün ərazisində hökmən icra olunmalıdır. Bu məcburilik dövlət orqanlarına, vəzifəli şəxslərə, hüquqi və fiziki şəxslərə, o cümlədən notariusa da şamil olunur.

Mülki Prosessual Məcəllənin 82.3-cü maddəsinə görə, bir mülki iş üzrə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsi ilə müəyyən edilmiş faktlar həmin işdə iştirak edən şəxslər tərəfindən başqa məhkəmə prosesində mübahisələndirilmir və yenidən sübut edilmir. Həmin Məcəllənin 233.3-cü maddəsi də qətnamə qanuni qüvvəyə mindikdən sonra tərəflərin və işdə iştirak edən digər şəxslərin eyni iddia tələblərini eyni əsasla yenidən irəli sürməsinə, habelə müəyyən edilmiş fakt və hüquq münasibətlərini başqa prosesdə mübahisələndirməsini istisna edir.

Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun 23 fevral 2016-cı il tarixli qərarında izah edilmişdir ki, əvvəlki qətnamədə əks olunmuş, araşdırılmış, qiymətləndirilmiş və tələbin və ya etirazın predmetinə aid olan faktların həmin işdə iştirak etmiş şəxslər tərəfindən başqa prosesdə yenidən mübahisələndirilməsi yolverilməzdir. Hazırkı halda 18 may 2023-cü il tarixli qətnamə məhz Fikrət Vəliyevin eyni miras üzrə məcburi pay tələbinə aid olduğundan, həmin qətnamənin müəyyən etdiyi hallar hazırkı iş üçün preyardisial əhəmiyyət daşıyır.

Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun M.Əzizovun şikayəti üzrə 30 aprel 2018-ci il tarixli qərarında da vərəsəlik münasibətləri ilə bağlı artıq qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktı mövcud olduğu halda, iddianın sonradan tərəfləri və ya iddianın formal ünvanlandığı şəxsləri dəyişdirməklə (hazırkı işdə “Teymuroğlu” MTK-ni də mübahisəyə cəlb etməklə) faktiki olaraq eyni mübahisənin yenidən həll edilməsinin Mülki Prosessual Məcəllənin 82.3 və 233.3-cü maddələri ilə uzlaşmadığı vurğulanmışdır. Bu hüquqi mövqe hazırkı işə mahiyyətə uyğundur (vərəsəlik işlərində xüsusi preyardisiallıqdan bəhs edilir).

3. Konstitusiya Məhkəməsinin 2023 və 2024-cü il qərarlarının tətbiq dairəsi

Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun 26 dekabr 2023-cü il tarixli qərarı ilə Mülki Məcəllənin vərəsəlik hüququ üçün xüsusi qəbul şərti və müddəti müəyyən edən 1246 və 1273-1-ci maddələri Konstitusiyaya uyğun olmadığından qüvvədən düşmüş hesab edilmişdir. Lakin həmin qərarın nəticə hissəsinin 3-cü bəndində qərarın yalnız qüvvəyə mindikdən sonra yaranacaq vərəsəlik münasibətlərinə və qərar qəbul edilən vaxt məhkəmələrin icraatında olan mübahisələrə şamil edilməsi təsbit olunmuşdur.

Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun 21 iyun 2024-cü il tarixli qərarında məcburi payın qəbulunun hər hansı xüsusi qəbul müddətindən asılı olmadığı və məcburi payı tələb etmək hüququna iddia müddətinin şamil edilmədiyi göstərilmişdir. Həmin qərarın nəticə hissəsinin 4-cü bəndi də eyni tətbiq dairəsini - qərar qüvvəyə mindikdən sonra yaranacaq vərəsəlik münasibətlərini və o tarixdə məhkəmələrin icraatında olan mübahisələri - müəyyən edir.

Nəsimi Rayon Məhkəməsinin 18 may 2023-cü il tarixli qətnaməsi hər iki Konstitusiya Məhkəməsi qərarından əvvəl qəbul edilmiş və qanuni qüvvəyə minmişdir. Qətnamə qanunda nəzərdə tutulmuş qaydada ləğv edilmədiyi və ya ona yenidən baxılmadığı müddətdə məcburi qüvvəsini, müstəsnalığını və preyardisial əhəmiyyətini saxlayır. Buna görə də sonrakı hüquqi mövqələr qanuni qüvvəyə minmiş qətnamə ilə yekunlaşmış fərdi mübahisəni notariat hərəkəti vasitəsilə yenidən həll etmək üçün əsas ola bilməz.

4. Mübahisələndirilən vərəsəlik şəhadətnaməsinə dair

“Notariat haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 60-cı maddəsinə əsasən, notarius vəsiyyətnamə üzrə vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamə verərkən mirasda məcburi pay hüququ olan şəxslərin dairəsini də yoxlamalıdır. Bununla yanaşı, notarius qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarının məcburiliyi barədə Konstitusiyanın 129-cu və Mülki Prosessual Məcəllənin 15.2-ci maddələrinin tələblərinə əməl etməlidir.

Vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamə artıq mövcud olan vərəsəlik hüququnu rəsmiləşdirən sənəddir; o, qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsi ilə rədd edilmiş hüquqi tələbi yenidən yarada və həmin qətnamənin nəticəsini aradan qaldıra bilməz. Mübahisələndirilən şəhadətnamə 18 may 2023-cü il tarixli qətnamə nəzərə alınmadan verildiyindən və həmin qətnamə ilə müəyyən edilmiş hüquq münasibətinə zidd nəticə doğurduğundan etibarsız hesab edilməlidir.

5. İlk iddia tələbinə münasibət

İlkin iddia tələbinin hüquqi əsası Fikrət Vəliyevə verilmiş məcburi paya dair vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamədən və həmin sənədlə rəsmiləşdirilmiş pay hüququndan irəli gəlir. Birləşdirilmiş iddia təmin edilərək şəhadətnamə etibarsız hesab olunduğu halda, ilkin

iddianın əsaslandığı maddi hüquq da təsdiqini tapmır. Buna görə birləşdirilmiş iddianın təmin edilməsi ilkin iddia tələbinin rədd olunmasını şərtləndirir.

6. “Uniprice” MMC-nin 28 oktyabr 2025-ci il tarixli qiymətləndirmə hesabatına dair

İlkin iddianın başqa əsasla rədd olunmasını istəsək də, iş materiallarında olan “Uniprice” MMC-nin 28 oktyabr 2025-ci il tarixli qiymətləndirmə hesabatından və ona əlavə edilmiş sənədlərdən görünür ki, hesabatı imzalamış hər iki qiymətləndiricinin şəhadətnaməsi 14 fevral 2025-ci il tarixində verilib.

“Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında” Qanunun 8.1-ci maddəsinə əsasən, qanunda və ya məhkəmə qərarında nəzərdə tutulmuş hallarda qiymətləndirmə obyektinin məcburi qiymətləndirilməsi həyata keçirilir. Həmin Qanunun 8.2-ci maddəsinə görə, məcburi qiymətləndirmə üç ildən az olmayan müddətdə Qiymətləndiricilər Palatasının üzvü olan və ya Palatada akkreditasiyadan keçən qiymətləndirici tərəfindən aparıla bilər.

Əgər 28 oktyabr 2025-ci il tarixli hesabat məhkəmənin qərarı əsasında aparılmış məcburi qiymətləndirmədirsə, hesabatı hazırlayan şəxslərin Qanunun 8.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan üçillik üzvlük tələbinə cavab verib-vermədiyi və ya alternativ olaraq Palatada akkreditasiyadan keçib-keçmədiyi rəsmi qaydada yoxlanılmalıdır. Şəhadətnamələrin 14 fevral 2025-ci il tarixində verilməsi üçillik üzvlük şərtinin ödənilmədiyini göstərsə də, akkreditasiyanın olub-olmaması yalnız səlahiyyətli qurumun məlumatı ilə müəyyən edilə bilər. Bu məlumat alınmadan hesabatın mötəbərliyi barədə qəti nəticəyə gəlmək düzgün olmaz.

Yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq, məhkəmədən

XAHİŞ EDİRƏM:

1. Birləşdirilmiş iddia tələbi təmin edilsin və Fikrət Vəliyevə verilmiş məcburi paya dair vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamə etibarsız hesab edilsin və onun əsasında verilmiş çıxarış ləğv edilsin.
2. İlkin iddia tələbi üzrə MPM-nin 261.0.2-ci maddəsinə əsasən mülki iş üzrə icraata xitam verilməsi haqqında qərar qəbul edəsiniz.

Tarix: 30.08.2026

İmza: _____

